

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 3 (368), година XXV

17 април 2007 година

ОТ ДРУГАТА СТРАНА

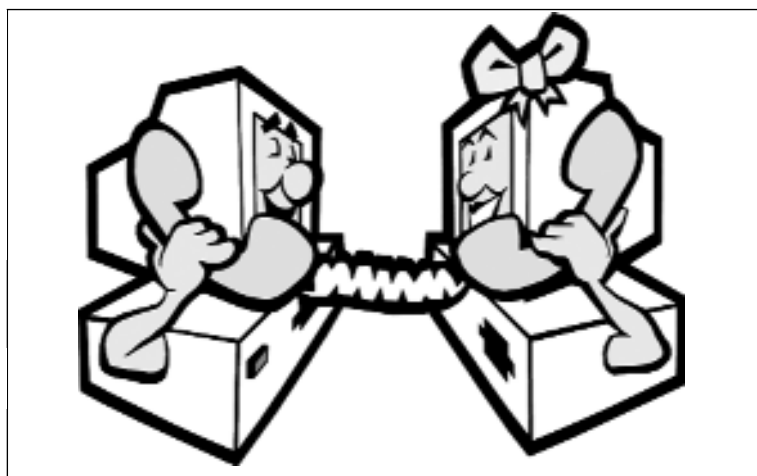
Духовните измерения на техническата комуникация

В Университета се
проведе първото
състезание
На „знаещите“

НА СТР. 4

ДО БЕЛГРАД И НАЗАД...

НА СТР. 6

СТР. 8

УРОЦИ НА
ИСТОРИЯТА:

СИЛНАТА РЪКА

В Броя гетете още:

- ДЕНЯТ НА ТЕАТЪРА
- МЕЖДУНАРОДНИЯТ ПАНАИР
НА ОБРАЗОВАНИЕТО
- РЕДКИТЕ РАСТЕНИЯ В
БЪЛГАРИЯ: ПРОЧУТАТА
ХАБЕРЛЕА РОДОПЕНЗИС
- ПРЕДВАРИТЕЛНИТЕ
КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ
ИЗПИТИ
- НАНОТЕХНОЛОГИИТЕ
- ПЛОВДИВСКИЯТ ПЕРИОД
НА ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ

ТЕХНОЛОГИИ ОТ БЪДЕЩЕТО: НАНОТЕХНОЛОГИИТЕ

Гл. ас. Евелина Даскалова

Какво е нанотехнологията?

Нанотехнологията представлява изучаване и управление на материални обекти с размери приблизително от 1 до 100 нанометра. В това измерение /нано-скалата/ се случват уникални феномени и материята има уникални физически, химически и биологически свойства, които фундаментално се различават от свойствата на макро-света. Изследванията и изобретенията в областта на нанотехнологията са насочени към разбиране на тези свойства и на базата на това – към измерване, моделиране и манипулиране на материални частици с нано-размери. Създават се нови материали, устройства и системи, които работят на базата на нано-свойствата.

*

Изследователите възлагат много надежди на едно специално направление на нанотехнологиите – наномедицината.

Това изглежда като сцена от фантастичен филм: микроскопични частици, стотици пъти по-малки от човешка клетка, се инжектират в кръвоносната система, разпознават и улавят болни клетки и ги лекуват или унищожават на място, клетка по клетка. Това обаче не е Холивуд, а реална научна перспектива.

Изследователите се надяват докъм 2020 г. да разработят и тестват тези футуристични нано-системи. При успех ще се ускори развитието не само на медицината и биологията, но и на астронавтиката – ще станат възможни пътувания на хора до Марс и Луната без риск за здравето.

Нано-лечение на рака?

Един от най-важните моменти в изследването е да се “научат” нанокапсулите да разпознават и достигат точно определен тип клетки. Това не е толкова трудно, колкото изглежда, понеже много клетки имат на повърхността си специфични само за тях молекули – тяхната “визитна картичка” – по които могат да бъдат разпознати.

Многообещаваща възможност е например такива нанокапсули да доставят лекарства, убиващи туморите, направо в раковите клетки. По този начин ще се избегнат разруши-

ние и разположението им в тялото на пациента. Нано-устройствата са програмирани, когато достигнат тумора, да се разширяват внезапно и увеличавайки размера си, да запушват капилярната система на тумора. Хиляди такива “наноботи” се инжектират на една доза. В свитата си форма те са достатъчно малки да циркулират свободно в кръвта и да не запушват нормалните кръвоносни съдове. В подходящия мо-

телните странични ефекти на химиотерапията. На практика това ще бъде нов тип терапия. Наночастиците ще навлизат в индивидуалните клетки и ще ги “ремонтират” на място – или, ако нанесените повреди са вече твърде големи, ще ги убиват.

Друг възможен начин за нано-лечение на рака е специализирани нанокапсули да достигат до кръвоносните съдове, хранящи тумора, и да ги запушват избирателно. Така, лишен от хранителни вещества и кислород, туморът ще намалее и изчезне, ще се спре и образуването на метастази.

Простите сферични нанокапсули ще бъдат инжектирани в кръвта и ще циркулират докато не открият тумор. Те ще бъдат маркирани със специални флуоресцентни (светещи) маркери, така че лекарите ще могат да наблюдават тяхното движе-

мент, когато достигнат раковите клетки, те получават команда да се разширят и да прекъснат кръвната циркулация на тумора.

Различни групи учени търсят варианти и стратегии за нано-лечение на рака. Друг един вариант е “нано-бомбата”, над която работят изследователи от университета в Делауеър, САЩ. Първоначално учените работели над възможността въглеродни нанотръбички да доставят лекарства избирателно на отделни клетки. Изненадващо странично откритие обаче променило насоката на изследване – оказало се, че при нагряване от лазерен лъч сночетата микротръбички могат да се взривяват като миниатюрни касетъчни бомби. Ценното в това откритие е, че тези взривове могат да бъдат направлявани и контролирани така, че да взривяват точно определени

клетки. За раковите клетки това ще бъдат истински нано-бомби, които обаче няма да причиняват никаква вреда на здравите клетки. При това пациентът няма да почувства на практика нищо – в най-лошия случай ще усети “нано-болка” – като убождане от карфица.

На “нанобомбата” се възлагат големи надежди, особено при лечение на някои видове рак, като рака на гърдата. Учените смятат, че ударната вълна на нанобомбата не само ще убива раковите клетки, но и ще разрушава биологичните пътища, по които се предават инструкции за образуване на нови ракови клетки, а също и кръвоносните съдове, хранящи тумора.

Фантастични пътешествия

Друг проблем на нано-медицината, свързана и с лечението на рака, е как да бъдат опазени астронавтите в открития космос и при експедиции до Марс, Луната и други планети в бъдеще от смъртоносна високоенергийна космическа радиация? В космоса те не са защитени от мощния щит на магнитното поле на Земята и са подложени на толкова силна радиация, че дори най-съвременните защитни материали не могат напълно да ги предпазят. Високоенергетичните фотони и други частици пронизват телата на астронавтите подобно на микроскопични куршуми, разрушавайки много био-молекули по пътя си. Когато ДНК бъде повредена, това често може да доведе до рак. Това е важен проблем за бъдещето на космическите технологии. Затова учените търсят алтернативни технологии, които да подобрят радиационната защита на астронавтите. Едно елегантно решение се предлага от нанотехнологиите. Хиляди фини нанокапсули с диаметър няколко-стотин нанометра (по-малки от най-малката бактерия), ще бъдат инжектирани на астронав-

С НАУЧНА СЕСИЯ БЕ ОТБЕЛЯЗАНА 15-ГОДИШНИНАТА НА ИКСИ

Рая ЙОРДАНОВА

Във връзка с 15-годишнината на Института за критически социални изследвания към Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" и към Фондация "Критика и хуманизъм" бе организирана научна сесия на тема: "Хуманитарните науки под методологически микроскоп" с водещ гл. ас. Деян Деянов.

Заседанията по традиция се състояха в Стария град (Данчовата къща). На откриването присъства и ректорът на ПУ проф. д-р Иван Куцаров, който поздрави участниците и отправи пожелания за бъдещото развитие на ИКСИ.

Специален гост бе проф. Растко Мочник от Люблинския университет – преди няколко години той бе избран за почетен доктор на Пловдивския университет. Със своята лекция "Когнитивният капитализъм", изнесена ден преди началото на конференцията, зададе верния тон както на българските си колеги, така и на нас, бъдещите специалисти. А със изказаната сентенция при откриването на сесията той сякаш индиректно имплицира мотото на тези дни: "Знанието е като птица в гора, сам човек не може да го хване". Защото обмяната на опит, критиката от колегиална гледна точка, както и обективната преценка - всичко това е важен показател за развитието

на един учен в областта на обществените науки.

Ползотворният дебат, който се получи в първия ден на конференцията, засягаше основно въпросите за истинността във всичките ѝ форми. Участие взеха преподаватели от Философско-историческия факултет на Пловдивския университет - Деян Деянов, Тодор Петков, Стойка Пенкова, Светлана Събева и др. С доклад на тема "Темпоралният обрат в съвременните теории за истината" се представи Димитър Вацов - преподавател в Нов български университет. Този въпрос той разгледа, като подчерта експонатната му позиция, застъпи правилността като интенция и мистифицираната същност на ис-

тината. Екзистенциално погледнат, този момент доведе до формулирането на част от истината за живота, „че той си има свой образец, който следва да бъде търсен в миналото”.

Симона Тренева - докторант към БАН, и Милена Ташева - Софийски университет „Св. Климент Охридски”, разгледаха проблеми, касаещи обучението на студентите в отделните курсове. Мен лично много ме впечатли докладът на Тренева „Шютц, Парсънз и проблемът за релеванността”.

Един от изявените български социолози - Андрей Райчев, също удостои с внимание и активно участие това събитие. Той насочи погледа ни към експериментите от средата на 80-те години върху всекидневното мислене на респондентите. Изводът: „Хората разпознават властта”.

Втората част на конференцията даде много впечатления именно върху съвременните проблеми на обществото в глобален аспект. Градът бе поставен под методологически микроскоп от Тодор Хрис-

тов. А Меглена Златкова засегна въпроса за градския палимпсест в Пловдив и по-конкретно в кв. Тракия. Чрез мултимедийна презентация тя аргументира и онагледя своите твърдения. Интересна като начин на организация бе и проведената кръгла маса.

Заклучителното пленарно заседание на тема „Хуманизмът към нечовешкото и неklasическият проблем за социалното действие” се яви като плавен и осмислен завършек на сесията. Резултатът от добрата работа бе отчетен на чаша вино преди заминаването на колегите за София. Но преди това, разбира се, доц. д-р Мария Шнитер - декан на Философско-историческия факултет, изказа удовлетворението от доброто развитие на ИКСИ.

С благодарност към „Галъп Интернешънъл” за финансирането на този форум, с позитивни емоции и ентусиазъм част от участващите се отправиха към столицата. Там се проведе окончателното закриване на това честване с лекция на проф. Мочник.

ОТ СТР. 2

тите. Веднъж попаднали в кръвния поток, нанокapsулите ще използват естествената система за сигнализация между клетките на тялото, за да намерят повредените от радиацията клетки.

Трилоните клетки в човешкото тяло се разпознават и общуват помежду си чрез сложни молекулни системи, разположени по външната им обвивка. Тези молекули – главно различни рецептори, позволяват на клетката да приема сигнали от други клетки (хормони и др.) и да променя поведението си в синхрон с нуждите на целия организъм.

Когато клетките са увредени от радиация, те произвеждат особен тип белтъци-маркери, наречени CD-95 и ги разпо-

НАНОТЕХНОЛОГИИТЕ

лагат върху външната си повърхност. Така те сигнализират на другите клетки, че имат проблем. Чрез имплантиране към нанокapsулите на молекули, специфично разпознаващи CD-95 маркерите, учените могат да създадат нанокapsули, способни да откриват увредени от радиацията клетки. Откривайки ги, те навлизат в клетките, след което са възможни два сценария. Ако клетките са силно увредени и не могат да се възстановят, наночастиците ще активират естествената клетъчна програма за саморазрушение (самоубийство) – апоптоза. Ако клетките все още могат да бъдат спасени, нанокapsулите могат да им доставят допълнителни ДНК-

поправящи ензими, които да „ремонтират” клетъчната ДНК и клетката да се върне към нормалната си функция.

Наномашини в кръвта: все още научна фантастика?

Всички живи същества, включително хората, имат естествени защитни системи – ензими, поправящи увредена ДНК. Повечето такива ензими обаче имат определен лимит на активност и при много силна радиация не успяват да се справят с многото увреждания. Има обаче и организми, които си живеят нормално в екстремно висока радиация. Те вероятно са развили много мощни системи за поправка на ДНК. Точно такива ензими с висока

ефективност ще бъдат разнасяни и доставяни от наночастиците.

Нанотехнологиите са радикално нов подход в медицината и биологията. Ще бъдат необходими още много години на усилен изследвания преди тези технологии да се усъвършенстват и да навлязат в ежедневието на практиката. Но все пак това не е отвлечена научна фантастика. Повечето елементи на тези идеи вече са демонстрирани и изследвани поотделно: ДНК-поправящите ензими, флуоресцентните маркери, нанокapsулите, нанотръбичките. Остава да се сглоби от тях цялостна система, която да работи достатъчно сигурно. Прогнозите са, че до около 2020 г. вече ще бъдат тествани експериментално и ще са готови за масово разпространение

„ЗНАЕЩИТЕ“ В УНИВЕРСИТЕТА ДЕМОНСТРИРАХА КАКВО МОГАТ

Емилия Ханджийска

Студенти от Университета и техни преподаватели се събраха, за да демонстрират какви знания за физическия свят ни дават точните науки и как те ги интерпретират по най-остроумен и забавен начин. На арена под наслов „Състезание на знаещите“ те премериха логика и познания, за да покажат що за „мускул“ е мозъкът.

*Напред! Науката е слънце,
което във душите греи!
Напред! Народността не пада
там, где то знането живей!*

В духа на светлия химн за светите братя Кирил и Методий се проведе първото студентско състезание на знаещите от Клуб „Импулс“. Участници и гости се събраха вечерта на 15 март в 9. аудитория на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, за да поставят началото на една традиция – среща на ентузиастични с разнородни интереси и с жажда за развитие, утолена с коктейл от знания, логика и забавления.

Инициативата бе на учредения в края на миналата година в ПУ Клуб на знаещите „Импулс“. Заимствали примера на своите приятели от вече утвърдили се в тези среди Клуб „Квант“, към Общински детски комплекс, „знаещите“ са решили да организират редовни срещи от този тип, като не спират да приканват все повече участници и публика от всички сфери на точните и хуманитарните науки да се присъединяват към тях.

Организацията беше осъществена от Клуб „Импулс“, Клуб „Квант“ и Студентския съвет към университета. Последният се изяви и като генерален спонсор на събитието.

Студенти от факултетите по физика, математика и информатика, химия и биология бяха основните участници в състезанието – шест души, разделени в два отбора: „Неко“ и „Кюри“. Състезателите от отбор „Неко“: Никола Тасев – капитан, Деница Бешкова и Ивайло Станков, който впоследствие беше заместен от Радослав Караджов, се наредиха до своите колеги от отбор

„Кюри“, в чийто състав влязоха Виктория Въндева – капитан, Светозар Димитров и Антон Младенов. Те също не останали в първоначалния си състав и на два пъти някои от тях бяха сменени по време на състезанието.

Момент от състезанието

Състезателите оценяваше жури в състав: доц. д-р Огнян Аргиров – председател, д-р Пламен Пенчев, Стефан Николов, физик, и Христина Тасева, ученичка от СОУ „Св. Климент Охридски“. Подборът на разнообразното по квалификация и компетенция жури – от вече утвърдени учени до все още изграждащи се такива, потвърждаваше намеренията на организатори и участници да покажат, че са готови да опънат червеното килимче за всеки любопитен новодошъл. Под зоркия поглед на журито от първия ред на девета аудитория „Неко“ и „Кюри“ демонстрираха спокойствие и желание за самоизява, докато получаваха въпрос след въпрос, повечето определени от самите тях като твърде лесни. Те успяваха да дадат отговора си на журито в рамките на позволената им за мислене една минута, като рядко използваха помощта на

жокер за допълнително време и дружно защитаваха тезата си. Всеки, с достатъчно чувствителни сензори за възприятия, можеше да улови вибрациите на съпричастие, гордост и задоволство от страна на журито. Възпитаниците на различните факултети по точни науки към ПУ успяха да отворят широко вратите на този вид знания пред човек като мен – представител на хуманитаристиката, като поднесоха материала по най-достъпен и увлекателен начин.

От ръководството на университета присъстваше единствено проф. дхн Георги Андреев, заместник-ректор по наука и международно сътрудничество, който подкрепяше с усмивка своите студенти.

Състезанието беше водено много професионално от Никоleta Стамболджиева (ОМГ-Пловдив) и Ани Ройдева (специалност Педагогика, говорител на клуб „Импулс“). След като те откриха вечерта, думата беше дадена на председателя на журито. Той, от своя страна, провокира публиката с намерението си да я подготви за предстоящото събитие, като запита: „Що е наука и защо ни трябва знанието?“ Макар че вероятно очакваше да чуе стиховете от химна на светите братя, проф. дхн Андреев и гл. ас. д-р Веселин Кметов от катедрата по аналитична химия дадоха други две предложения. Те цитираха мисли от представители на точните нау-

ки и философията, а именно проф. дфн Иван Лалов, Физически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, който каза: „Науката служи за задоволяване на човешкото любопитство“ и Франсис Бейкън: „Науката ни служи за удоволствие, украшение и решаване на проблеми“.

След тази размяна на остроумия, от която се впечатлиха както публиката, така и участниците, водещите обявиха началото на състезанието. То продължи около час, като на няколко пъти в промеждутците приятели и членове на „Импулс“, сред които и неговият председател Георги Влайков, поздравиха всички присъстващи с прекрасни музикални изпълнения на Джордж Майкъл, Скорпионс, Щурците.

Въпросите, които се задаваха на състезателите, бяха от областта на техните специалности, с умерена трудност и с логическа насоченост. Изготвени бяха от Пламен Пенчев, Стефан Николов, Юри Хопте-риев, Делка Карагьозова, както и списание „Космос“, чието име е сантиментална препратка към любимото им руско издание „Космос“, отдавна спряло да излиза.

В крайна сметка наградата откъдна, съвсем заслужено, отбор „Неко“. Неговите членове се наложиха над равностойните съперници от „Кюри“ и така се записаха в историята на Клуб „Импулс“ като победители в първото състезание на знаещите. Издателство „Просвета“ беше осигурило награди за състезателите.

Така всички членове и приятели на Клуб „Импулс“, доволни и леко замаяни от емоциите, на раздяла се зарекоха, че това състезание е обещание към всички със стремеж за познание и отворено общуване да се превърне в традиционна сцена за изява и среща на всякакви таланти.

ОТ ДРУГАТА СТРАНА

Измерения на техническата комуникация

Емилия Ханджийска

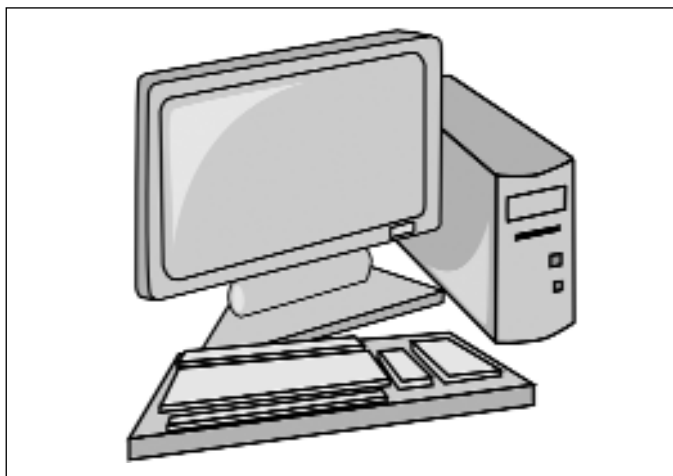
Ако трябва да дефинираме 20-ти век с едно единствено определение, то няма съмнение, че това ще е думата „любопитство“. Именно благодарение на огромното любопитство на човечеството ще запишем в учебниците по история, че 20-ти век е бил най-бързо променяният се от всички досега. Сега обаче изгледите са такива, че ще остане така само за известно вре-

Неутолимото любопитство продължава и до ден днешен, в 21-ви век, но с един сериозен спътник до себе си, с когото продължават турбулентно да променят живота ни. Този спътник е технологията. И поточно информационните технологии. Благодарение на тях светът се смаява. Нашата планета се видоизменя главоломно, като все повече се премахват всякакви физически и дори психологически бариери. Понятието „малка“ планета придобива все по-реално звучене. Но любопитството вече по-трудно се задоволява именно заради кръгозорите, които новата технология открива пред нас.

Изследователите твърдят, че историята на съобщителните компютърни системи датира от не повече от петдесет години. За болшинството от нас сега е трудно да си представим времената, когато компютрите не са били такава съществена част от живота. Наистина за последните двадесет години те са се превърнали от високотехнологична и достъпна само за специалисти техника в такава за лично и масово ползване.

Ако в началото е било словото, то сега клавиатурата говори. В миналото е отнемало време и усилия, за да се осъществи връзка с някой на далечно разстояние от нас. Човек е трябвало да предприема дълги и уморителни пътешествия, за да се свърже с представител на различна от неговата култура. Днес с помощта на глобалните компютърни мрежи ние можем с няколко удара по клавиатурата да се свържем почти

общите дела. Именно поради тези предпоставки съвременното общество започва да се пита дали новите компютърни комуникационни технологии, и по-конкретно интернет, спомагат за събарянето на стената от етноцентризъм, предразсъдъци и неразбиране меж-

мгновено с другата култура. Вече не ни се налага физически да се придвижваме, а вместо това можем да пътуваме по електронен път през интернет пространството и да участваме в нов вид общуване.

В днешни времена сме свидетели на революцията на технологиите, която оформя настоящето и бъдещите поколения и заобикалящия ги свят. Макар че видът и достъпността до информационните технологии не са еднакви за всички, би било трудно да си представим днешното ежедневие без мобилни телефони, компютри и интернет. Вече всеки представител на младото поколение претендира да е мобилен, свързан или в мрежа.

„Уж млади и свободни, пък приковани към настолния компютър“ – такава е днешното мое компютърно поколение. Склонни сме да се определяме като силно независими и автономни, по-отворени емоционално и интелектуално, изразяваме свободно вижданията си, проявяваме голям интерес към технологията и усет към

ду отделните култури, която все по-осезаемо усещаме и към която започваме да развиваме нетолерантност.

Поради тези причини хората с различно културно наследство са все по-отворени към представители на другите общества. Двадесет и първи век се изправя пред мощна вълна от социални, културни и технологични предизвикателства. Бързото развитие на всичко в тези времена изисква от нас да погледнем на нещата през очите на другите и да усвоим нов подход към съвместен живот. Такъв глобален ин-

телект може единствено да се развие чрез добра комуникация между представители на най-различни култури. Така нуждата от засилено междукултурно общуване придобива изключително важно значение за успех в днешния свят.

Разбира се съществуват проблеми за такава връзка, но те са преодолими. Те най-често се проявяват в различните начини на мислене и стила на изразяване, в усещането за близост или отдалеченост спрямо събеседника, в липсата на визуален контакт. Ако възникнат подобни усещания, трябва да се опитаме да се запознаем поотблизо с другите, с техните нрави и традиции. Да покажем разбиране към приликите и различията между двете страни. С други думи, предпоставка за пълноценно общуване между различните култури е познание за другата страна и толерантност към нея.

Тенденцията към глобална взаимозависимост е създала една постоянно променяща се културна, икономическа, демографска и технологическа реалност, която определя смаяването на света на 21-ви век. За да оцеем в този вечно смаяващ се глобален свят, трябва да се научим да гледаме през очите и умовете на хората от другите култури и да мислим глобално, ако искаме да живеем пълноценно и продуктивно.

Колеги, бихте ли желали да споделите своето мнение във вестника за проблемите на междукултурната комуникация? Ето няколко примерни теми като насока за дискусия:

- Рискът от online информацията. Достоверност на източниците. Доколко можем да се осляняме на интернет като помощно средство при образованието?

- Въпросът за равенство в интернет пространството. Дали липсата на физически контакт премахва психологическите бариери при общуването чрез технологиите.

- Интернет и духовност. Комуникацията чрез компютър запазва ли всички аспекти на личността; прозрачност и усещане за дружба „по жицата“.

ДО БЕЛГРАД И НАЗАД ...

Светла Рускова-ДжермановиЧ
студентка - V курс, Славянска филология

В началото на месец март тази година със съдействието на професор Соня ПетровиЧ (професор по фолклор във Филологическия факултет, Белградски университет) и съгласието на декана на Филологическия факултет в Белград беше организирана едноседмична екскурзия за група студенти от III, IV и V курс, специалност Славянска филология – сърбо-хърватски език, водена от лектора по сръбски език в Пловдивския университет Даниела Йелич. Екскурзията имаше за цел да усъвършенства езиковите комуникативни умения на студентите. Те посетиха лингвистични и литературоведски лекции в Белградския университет, имаха възможност по-задълбочено да се запознаят със сръбската култура, история, традиционна кухня.

Организаторите, които бяха и наши домакини, ни посрещнаха топло и ни настанаха в изключително уютните ВИП стаи в едно от техните студентски общежития “Рифат БурджовиЧ”. Всеки от студентите получи и стипендия.

Беше ни предоставена възможността да посещаваме лекции наред с редовните студенти в университета, както и за индивидуални консултации с професорите в техните приемни часове. Всеки от нас имаше правото да избира каква лекция да слуша, т.е. лингвистична или литературоведска (разбира се при желание можеше и двата профила), като например: *История на сръбската литература* – проф. Михайло Пантич, *Сръбска литература на XX век* – проф. Йован Делич, *Фолклор* – проф. Соня ПетровиЧ, *Акцентология на съвременния сръбски език* – проф. Йелица ЙокановиЧ, часове по писмени упражнения и конвензация, предназначени за чужденци.

Още първия ден проф. Пантич лично ни прие в своя кабинет, където поговорихме и получихме като подарък ценни книги. В Катедрата за сръбска литература и сръбски език официално ни посрещна проф. Божо Чорич, който е един от инициаторите за създаване на сърбо-хърватистиката в ПУ “Паисий Хилендарски”. С голям интерес посетихме Института за сръбски

центъра на Белград. Тази крепост е една от основните забележителности на града, разположена на десния бряг на р. Сава при вливането ѝ в Дунав. Строена е между 13. и 19. век, като всеки от завоевателите на града е достроявал отделни части.

Въпреки че престоят в Белград беше кратък, не пропуснахме да отидем на театър, където гледахме премиера на постановката “Надута тиква” – една от най-изве-

При следващата ни среща нашите приятели ни заведоха в Земун – квартал на Белград, който някога е бил отделно селище, но по-късно е присъединен към столицата. След тази обиколка, която за пореден път разкри пред нас красотата на града, всички заедно отидохме на вечеря в един от многобройните ресторанти с традиционна сръбска кухня, където опитахме т.нар. плескавица, вешалица, каймак и др. Неусетно това запознанство прерасна в едно ново приятелство между българи и сърби. Разделихме се с обещанието съвсем скоро да се видим отново, този път може би в България.

Ден преди връщането ни в България посетихме и Нови Сад – втория по големина град в Сърбия. Тук ни посрещнаха проф. Светлана Томин и ас. Наташа Половина от Филологическия факултет на Университета в Нови Сад, които ни показаха най-големите забележителности на града – Народния театър, католическата катедрала в центъра на града, галерията “Милена Павлович-Барили” – сръбска художничка и изключителна жена, живяла през първата половина на XX век. По-голямата част от деня прекарахме на крепостта Петроварадин, разположена на десния бряг на р. Дунав, в самото начало на Нови Сад, наричана още “Гибралтар на Дунава”. Крепостта е запазена изцяло, поради което успяхме да преминем през една част от тайнствените подземни галерии, дълги 16 км. Именно тук всяка година през месец юни се провежда *Международният поп, рок и джаз фестивал EXIT*.

Това беше и последното място, посетено от нас по време на едноседмичната ни екскурзия в Сърбия. Няма съмнение, че успяхме да съчетаем в едно полезното с приятното. Заредени с нови знания и изпълнени с положителни

Българските студенти в Белград

език, музея на Иво Андрич, Андричевата задужбина – тук също получихме дарение от книги за нашата катедра, музея на Вук Караджич (съзателя на съвременната сръбска азбука) и Доситей Обрадович (сръбски писател, поет, народен будител и книжовник), катедралния храм св. Сава, а също така и Етнографския музей, където успяхме да разгледаме колекцията от разнообразни носии от всички области на Република Сърбия, макетите на типичните сръбски селски къщи, инструментите, използвани някога от хората, и по този начин да добием по-подробна информация за сръбския народ и неговия начин на живот в миналото.

Естествено не пропуснахме и разходката с професионален гид по Калемегдан – известна крепост и парк в

стните комедии на сръбския писател Йован Sterия ПоповиЧ. Видяхме и най-новия сръбски филм “Клопка”, който, както по-късно разбрахме, по това време е бил прожектиран в Пловдив и е получил наградата на София Филм Фест за най-добър филм.

Вълнуваща беше срещата ни със студентите от Белградския университет, една част от които изучават български език и литература, а друга – сръбски език и литература. Интересен е фактът, че през цялото време, докато бяхме заедно, се придържахме към едно условие: те да говорят на български, а ние съответно на сръбски. Вечерта отидохме да се почерпим на известната бохемска улица “Скардарлия”, свързана с имената на великите сръбски писатели Джура ДаничиЧ, Лаза Косич, Стеван Сремац.

СПОМЕНИ НА ПРОФ. АТАНАС АТАНАСОВ ЗА ПЪРВИТЕ ГОДИНИ НА УНИВЕРСИТЕТА

С указ на Държавния съвет през август 1961 г. бе създаден Пловдивски педагогически институт, по-късно преименуван в Пловдивски университет "Паисий Хилендарски". Аз, като редовен вече старши асистент, си спомням официалното откриване, проведено на 15 септември. Всичко беше много тържествено, настроението на преподавателите беше приповдигнато. Присъстваха заместник-министри, представители на министерството на просветата и отговорни дейатели на град Пловдив.

Университетът отначало се помещаваше в сградата на Първа девическа гимназия на Джамбас тепе и някои освободени помещения от ВИХВП. Първият ректор беше проф. Живко Ламбрев, професор по обща биология, който дойде от Висшия медицински институт, където дълги години беше ректор и преподавател с опит в административната, педагогическата и научно-изследователска работа. Заместник-ректор беше Тодор Василев, който също имаше богат опит като преподавател в Софийския университет и ВХВП. Те бяха носители на старите академични традиции, наследени от най-старото висше учебно заведение в България - Софийския държавен университет "Климент Охридски". За съжаление по-късно се появиха нови ръководители, които въведоха партийния стил на работа и го използваша за лични цели. В първия академичен съвет влизаха проф. Живко Ламбрев, проф. Тодор Василев, проф. Златко Бонев и доц. Борис Джурджев, които бяха привлечени от Селскостопанския институт, проф. Асен Гълъбов от Медицинския институт, доц. Йордан Дуйчев от Софийския университет. По време на моето студентство доц. Дуйчев водеше упражнения по Висша алгебра, Диференциално и интегрално смятане и преподаваше така, сякаш навиваше мислите си в съзнанието на студентите.

По-късно като преподаватели бяха привлечени проф. Иван Попов, проф. Никола

Ганчев и проф. Младен Генчев, които дойдоха от различни учебни заведения.

При разрастване на университета за специалностите химия, биология, физика, математика имаше нужда от млади кадри и бяха обявени места за асистенти, доценти и професори. След конкурс бяха назначени Георги Паскалев, по-късно професор, доц. Борис Полнарев, по-късно професор, доц. Никола Янев, доц. Стефан Иванов, по-късно професор, проф. Джалдети, доц. Неофит Чолаков и др.

Аз успешно издържах конкурса за доцент и след няколко месеца през 1962 г. заминах за Москва на специализация, заедно с колежката Евгения Аджарова от катедра "Биология".

След завръщане от специализацията отначало четях всички раздели на Теоретичната физика. Лекции четяха и някои от асистентите, поради липса на хабилитирани преподаватели. Кръстьо Иванов четеше Математични методи на физиката. Георги Георгиев, завършил Харковския университет, четеше лекции по Термодинамика и статистическа физика, имаше отлична теоретична подготовка. В негово лице аз виждах прогресиращ научен работник и преподавател, но ранната му смърт завърши творческите му успехи.

През 1968 г. бях избран за заместник-ректор на универ-

ситета, отговарях за учебната работа в екипа на Стефан Иванов - ректор по това време. С него се познавахме още от студентските години и сега служебните проблеми разрешавахме с разбирателство. Заместник-ректор по кадровите въпроси беше Марин Пехливанов, а Павел Ангелов отго-

Проф. Атанасов по време на лекция

варяше за научната част. Работата в ректорския съвет се провеждаше на високо ниво, дребни спречквания имаше само с Марин Пехливанов.

Дафина Щърбова, преминала през школата на ВИХВП, където работеше проф. Тодор Василев, притежаваше прецизност в преподавателската работа. Стефан Мирчев, преминал през същата школа, имаше отлична подготовка, съчетана с практическите умения на лабораторната работа. С неповторимо умение той създаваше нова апаратура, необходима за научните и лабораторни изследвания. Неслучайно през 1983 г. беше избран за декан на физическия факултет, а след това по мое предложение ме замести като директор на Лабораторията по приложна физика.

Митко Михайлов, завършил Софийския университет,

се включи в научната работа, беше специалист по сегнетоелектрици и получаваше висока оценка от полските ни колеги. Кольо Калайджиев, пристигнал от Института на твърдото тяло при БАН и единствен се беше занимавал с криогенна техника. Същата тематика той продължи и в Пловдивския университет, където постигна отлични резултати. Към учебната работа се отнасяше отговорно, лекциите му се провеждаха на високо ниво. Съвместно с Митко Михайлов написаха учебника "Физика на кондензираните среди".

Малко време след откриване на института пристигна Никола Балабанов, който беше работил като учител в г. Съединение и след успешно издържан конкурс става асистент в Софийския университет. Той веднага се включи в учебната работа, благодарение на опита, който имаше като преподавател. В научно-изследователската работа се включи под ръководството на проф. Живко Ламбрев по изучаване радиоактивността на растения и животни. През 1971 г. Н. Балабанов постъпи на работа в ОИЯИ-Дубна, в Лабораторията по неутронна физика, която се ръководеше от Иля Михайлович Франк, лауреат на Нобелова награда. По-късно бяха включени и други колеги от катедрата по Атомна физика: доц. Ангел Антонов, доц. Савка Маринова, доц. Михаил Митриков, съпругата му доц. Румяна Митрикова. Много добре в работата на катедрата се включи Агоп Сренц, който получи звание доцент по биофизика. В катедрата бяха привлечени нови кадри: Христо Христов, Георги Белев и други млади момчета.

С разрастването на университета се създадоха нови филологически, икономически и юридически специалности. Изградиха се нови факултети, за ръководството на които бяха привлечени талантиливи преподаватели и учени.

УРОЦИТЕ НА ИСТОРИЯТА СИЛНАТА РЪКА

Ас. д-р Симеон КАЦАРОВ

Урок I

Франция.

Третата Френска република, създадена по време на Френско-пруската война (1870-71 г.), има основна цел да възстанови унижена Франция. Но още в самото си начало тя се изправя пред голямо разделение на обществото на монархисти и републиканци, на примирими и милитаристи, на клерикали и либерали. Тъкмо се превъзмогне едно разделение и се появява друго. Това оказва влияние и върху политическата обстановка – честата смяна на правителствата и преждевременните президентски оставки стават нещо обичайно. Партиите в парламента са силно разединени (често по лични причини), образуват се мнозинства без установена програма, които често се менят. Въпреки това, един ограничен кръг от политици се сменят на държавните постове. Изборната демокрация губи своята стойност. Корупционните скандали се превръщат в ежедневие, а старата политическа класа не взима никакви мерки, с които да ги ограничи. В този момент на политическата сцена на Франция се появява ген. Жорж Буланже. Той е герой от войните в Алжир, Италия и с Прусия. През 1884 г. е назначен за командващ колониалната армия в Тунис. 1886 г. е годината за навлизане в политиката на ген. Буланже, той става министър на войната. Като министър Буланже няма да се запомни с почти нищо, но той използва максимално ресурсите на своя пост за редица популистки жестове – подобряване положението в казармите, срещи с ветерани, помощи за сираци. Бу-

ланже започва и серия от националистически изказвания, насочени срещу Германия, с които призовава французите за реванш, това е и причината през 1887 г. да бъде свален от поста си. След отстраняването си Буланже започва да обединява консерватори, радикали и

Жорж Буланже

бонапартисти в авторитарно-националистическо движение. Той настоява за тотална смяна на политическия елит, за разпускане на парламента, за ограничаване на демократичната система, която според него е в основата на нестабилността и корупцията. През януари 1889 г. ген. Буланже подготвя държавен преврат, но в последния момент се разколебава и решава да избяга в Брюксел. Опитът за преврат сериозно накърнява авторитета на генерала във Франция и на парламентарните избори през лятото на следващата година движението му претърпява пълен провал. Изпаднал в политическа немилост, през 1891 г. Жорж Буланже се самоубива.

Авторът запазва правото на всеки, който не е съгласен с така поднесените "уроци", да ги сподели с читателите!!! Всяка прилика със съвременни лица и събития не е случайна!!!

Урок II

Чили.

До 1973 г. тази латиноамериканска държава е сравнително спокойна в своето политическо развитие, намесата на военните е сведена до минимум, за разлика от съседите си. Чили заедно с Уругвай са посочвани като "добрите примери" в Латинска Америка. Вътрешнополитическата обстановка се характеризира със сравнително честни и редовни избори, многопартийна система, добре развиваща се икономика. През 1970 г. за президент е избран Салвадор Алиенде, който започва да управлява с левия Народен фронт. Като цяло политиката на Алиенде е доста противоречива в своите резултати. Правителството национализира ключови отрасли. Непосредствен резултат от действията на управляващите е изпадането на Чили в тежка икономическа криза, нарастване на инфлацията над 300% и липса на инвестиции в страната. На 11.09.1973 г. военните, начело с ген. Аугусто Пиночет и подкрепени от САЩ, решават да сложат "ред в държавата". Алиенде е "самоубит" в президентския дворец, започват масови погроми в страната, само в Сантяго са убити 2 796 души. Пиночет налага режим, в който основна роля играе политическата полиция ДИНА, като резултат от нейната дейност 1 068 души са убитите, а 957 души са изчезнали в периода 1973-1989 г. Изоставят се т. нар. "регулирущи" социални практики и се въвежда чист и твърд капитализъм. Тази негова политика предизвиква

доста тежка социална и икономическа криза (безработица, падане на БВП, висока инфлация). Все пак в резултат на големи социални ограничения и не по-малки заеми от САЩ и МВФ инфлацията

Аугусто Пиночет:

„Аз не съм диктатор. Просто имам такова изразжение на лицето.“

се овладява и започва един период на икономическа стабилизация. Тези резултати са постигнати и с прилагането на все по-голяма икономическа свобода на пазара. Това, от своя страна, води до нарастването на исканията и за политическа свобода. През юни 1983 г. избухват общонационални вълнения, които се жестоко потушени. Все пак режимът е сменен чрез избори през 1989 г., от тази година започва и невиджаният до този момент икономически бум на Чили. БВП достига бърз растеж: 6% през 1991 г., 10% през 1992 г. и 6% през 1993 г. Чили отново се превръща в стабилен политически и икономически център на Южна Америка.

Юбилейно

за доц. д-р МАРГАРИТА СЛАВОВА

Всеки юбилей е повод да те поставят под силната светлина на прожекторите и да направят преценка на делата ти (тази, която си правиш сам, тя може да е провокирана и от съвсем неюбилейни събития). Зад гърба на доц. Славова стоят наистина значими постижения, които би било чудесно да намерят естественото си продължение и занаят в годините на нейната активност.

Първо, тя е посветила изцяло съзнателния си научен и преподавателски живот на рикарската мисия да отстоява литературата за деца и юноши не само като академична дисциплина, а и като културно и литературно поприще. Познавам Маргарита отблизо и знам, че за нея това е кауза, на която никога не би изменила. Повече от три десетилетия (две от тях - в Пловдивския университет) тя не само преподава предмета история на детско-юношеската литература, но и брани мястото му във филологическия и педагогическия курс на образование в българския университет.

Второ, със същата пламенност доц. Славова е пропагандатор на родната детска литература зад граница. Наистина многобройните ѝ международни изяви са осмислени от стремежа за българската литература да се чуе и говори, да се популяризират постиженията на наши писатели, в крайна сметка - да се привлече вниманието към България и нейната култура. Малцина са университетските преподаватели, които могат да кажат, че са го правили от трибуни и катедри с такава картографска отдалеченост - от Япония през Украйна до Великобритания и от Австралия през Южна Африка до Швеция и Норвегия. И това е част от географията на публичните изяви на Славова, която събира в себе си духа на сериозния научен изследовател с духа на неуморния пътешественик.

Изненадващо, но факт! Колежката ни доц. Маргарита Славова е навършила години, които са повод за юбилей. Станах свидетел как повечето уведомени се учудиха на цифрата и след преодоляване на смайването си почти всички побързаха да кажат, че не ѝ личи - виталността на действителния образ трудно се свързва с броя на рождениите дни.

През 1992 година пред студенти и преподаватели от град Нагоя тя изнася лекция за българската детска литература - класическа и модерна, която става повод за публикуване на три билингвови (на японски и

ласт и през 1999 г. реномираното списание за световна детска литература Bookbird отпечатва отзиви за две от нейните книги - "Българската пепеляшка" и "Пресечна точка".

Доц. Маргарита Славова

английски) печатни издания на Острова на изгряващото слънце: на самия текст на лекцията, на портрет на Маргарита Славова като преподавател и учен и представяне на страната България - като история, география и културни постижения.

В Лондон тя отива като носител на грант на Британската академия. Там престижният Национален център за изследване на литературата за деца става трибуна за лекцията ѝ върху руските илюстрирани детски книги в европейски контекст. Изборът на проблема е мотивиран от тревожната констатация, че Западът почти не познава славянските детски текстове и още по-малко - изследванията върху тях. Представянето привлича внимание към самата авторка в тази об-

Четири години (1998-2002) доц. Славова е лектор по български език и литература в Киевския национален университет "Тарас Шевченко" и работи за каузата на българистиката в Украйна. Ежедневните преподавателски ангажменти в чуждоезикова среда не отклоняват вниманието ѝ от литературата за деца. Там излизат книгите ѝ "Пепеляшката на литературата" на украински, посветена на играта и фантазията в творбите за деца, и "Вълшебното огледало на детството" на руски език, събрала статии върху поезиката на детски художествени текстове.

Тъкмо международният авторитет на учения Маргарита Славова стана причина за една от престижните интердисциплинарни изяви на

Пловдивския университет през последните години. Сама участничка в четири от конгресите на Международното общество за изучаване на детската литература (IRSCL) - в Австралия, Южна Африка, Швеция и Норвегия, тя убеди Борда на директорите на авторитетната световна организация, че България и Пловдивският университет са мястото, на което може да се проведе поредният международен форум под неговия патронаж. Резултатът бе, че през май 2004 година тук се състоя Международна научна конференция по проблемите на адаптацията в детската литература, посветена на 180-годишнината на "Рибния буквар" на д-р Петър Берон. На нея си дадоха среща представители от България, Русия, Украйна, Полша, Гърция, Англия, Ирландия, Канада, Япония, които в качеството си на изследователи, издатели, илюстратори, педагози обмениха мнения и дискутираха проблеми на художественото творчество за деца и изискуванията, които представя пред него съвременната аудитория.

Четири книги, повече от 50 публикации в нашия и международния научен печат, десетки участия в световни научни форуми, една специализирана библиотека по литература за деца и юноши в Пловдивския университет и стотици - наистина стотици часове аудиторно общуване с младите хора: всичко това никак не е малко. То респектира, но е само статистика. А зад нея - зад всяка напечатана страница, зад всяко изречение, което трябва да привлече вниманието на студентите - стои един слънчев човек с нескончаема енергичност, с подкупваща непосредственост и авантюристичен дух: стои Маргарита. На колегата, на преподавателя, но преди всичко - на приятеля: ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ, МАРГО!

Аделина
Странджева

120 години от рождението на Димчо Дебелянов

ПЛОВДИВСКИЯТ ПЕРИОД НА ПОЕТА*

Доц. д-р Владимир ЯНЕВ

Димчо Дебелянов заедно с цялото си семейство се премества от родната Копривщица в Пловдив след смъртта на бащата през 1896 г. Издръжката им поема най-големият брат Иван – пощенски чиновник в града. Твърде различен изглежда малкият Димчо сред децата от търговската махала. Той завършва в “Жълтото училище” четвърто отделение и първи прогимназиален клас, след което семейството му се прехвърля в Ихтиман.

През годините на узряването, когато от 1900 до 1904 г. е гимназист в “Александър I”, Дебелянов е забелязан от учителя Стефан Минчев, който отрано оценява дарбата му. Константин Гълъбов представя младия поет като “неизчерпаем шегаджия”, чиито “шеги се превръщаха в хумористични стихотворения”. Мемоаристът уверява – “учениците от пловдивската мъжка гимназия знаеха наизуст и други стихотворения от Димчо Дебелянов, особено неговите стихотворения, писани за подигравка на някои учители, известни със своята прекалена строгост. От това се вижда, че поетическото дарование на Димчо Дебелянов е намирало още тогава признание не само от учителя му Стефан Минчев, но и от съучениците му”. Един от тях – бъдещият професор по математика Любомир Чакалов, помни поета като “момче с по-висок умствен уровень от уровня на другарите си”; той правел впечатление

като “необикновен младеж с релефно изразена индивидуалност”.

По време на ученичеството си в Пловдив Димчо Дебелянов е силно впечатлен от пиесата на Максим Горки “На дъното”, играна тук от трупата на Матей Икономов. Песента “Солн-

Портрет на Д. Дебелянов, нарисуван от Гео Милев

це всходит и заходит” от пиесата потресла юношата. Връстниците помнят части от стихотворението му, посветено на Максим Горки:

*Из смрадни кал и тинята
вонеща
излезе ти със светнало
лице,
каза ни що вълнува и
повдига
босияшкото сърце...*

Тези стихове показват, че часът на изящните елегични откровения не е настъпил. Но по свидетелство на Гунка Алваджиева още през тези години младежът познал тягостните пристъпи на самотата. Братовчедката притежавала и автограф (за жалост пропаднал) от прекрасната му елегия – сонета „Пловдив”.

Съществуват свидетелства, че Дебелянов още твърде млад печели вниманието на духовните си връстници. Той участва в литературния кръжок на гимназията, сдружава се с Людмил Стоянов (Георги Златарев, 1886–1973), който по-късно пише: “Димчо Дебелянов живя самотен и тази самота той носеше като бреме още от дните на своето детство. Още в Пловдив знаех, че той опитва силите си в стихотворството, но това се смяташе от всички нас като някаква лоша орис и ние криехме тази своя “слабост” от околните”. Срещите на двамата продължават и в София, където Дебелянов завършва гимназиалното си образование. (Любопитен факт е, че тук учи в един клас с писателя Чавдар Мутафов, 1889–1954). А в компанията

на бохемата от литературния кръг “Звено”, събираща се в столичната бирария “Батенберг”, покрай обществото на младите поети са и други пловдивски познаници: журналистът Лука Груев, загинал на фронта, натурализираният българин (немец по произход) – публицистът и прозаикът Коста Кнауер, също загинал съвсем млад, студентът юрист Атанас Букорещлиев – племенник на композитора Ангел Букорещлиев и баща на пианиста Андрей Букорещлиев.

Поетът обича Пловдив и не пропуска възможност да дойде в града, където се среща и с пребиваващия тук като учител Николай Лилиев. Днес училище и улица носят името на “най-нежния български лирик”, както гласи обичайното определение за символиста.

Димчо Дебелянов

ПЛОВДИВ

Как бяха скръбни моите детски дни!
О, колко много сълзи спотаени!
Тук първи път се моя взор стъмни
и безпощадна буря сви над мене.

Тук първи път чух възглас: - Престани
да вярвай и да дириш - забранен е
на любовта плодът - и в зли страни
мечтите ти навек ще бъдат пленни.

И днес аз бродя в тоя скръбен град -
едничък дом на моята скръб бездомна -
аз бродя за утехата нерад -

и кат загубен в пустошта огромна.
И толкоз черни мисли ми тежат,
че аз не искам нищо да си спомна.

Из «Пътеводител на книжовността и художествената литература в Пловдив от XIX век до наши дни».

МЕЖДУНАРОДНИЯТ ПАНАИР НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Под девиза “Знанието ражда победители – бъди един от тях” премина и V международен панаир на образованието. Ежегодният образователен форум, организиран от Европейския колеж по икономика и управление и Международен панаир – Пловдив, беше открит от кмета на града д-р Иван Чомаков.

От 16 до 18 март в обно-

сериозен интерес.

Официалното откриване започна с ревю-спектакъл на студенти и преподаватели от специалностите “Моден дизайн” и “Хореография” на Варненския свободен университет. Като част от съпътстващата програма организаторите от Европейския колеж показаха реален учебен процес с майсторски класове на техни преподаватели по

Експозицията на ФМИ и тази година беше подготвена от студентите

вената шеста палата се представиха 112 висши и средни училища, институции, свързани с развитие на образованието, младежката заестост, научния обмен. Чуждестранните участници бяха 35 – от Великобритания, Холандия, Гърция, Германия, Франция, Швейцария, САЩ и др. За първи път имаше от Швеция и Люксембург.

Пловдивският университет “Паисий Хилендарски, както и три от факултетите – Педагогическият, Факултетът по математика и информатика и Факултетът по икономически и социални науки, бяха подготвили свои експозиции, към които кандидат-студентите проявиха

мениджмънт, корпоративни финанси, счетоводство, европейстика, PR и реклама.

Връчени бяха и наградите в двата конкурса за есе. Победител в националния конкурс на тема “Лицата на България в Европейския съюз” е Мариела Добрева, а в регионалния конкурс “Градът, в който искам да живея” първото място заслужи Николай Вършилов. Наградата е екскурзия до Брюксел, където двамата ще посетят европейските институции и офиса на Община Пловдив в Къщата на европейските градове. В националния конкурс участниците бяха 132, а в регионалния – 28.

“Пловдивски университет”

27 МАРТ ДЕН НА ТЕАТЪРА

Проф. д-р Елисавета Сотирова

художествен ръководител на IV курс,

специалност “Актьорство за драматичен театър”

Тази вечер, преди да се вдигне завесата във всички театри в повече от 120 страни от различни краища на света, актьорите отново ще споделят със зрителите своя празник – 27 март, Международния ден на театъра. Един от най-хубавите празници в календара на последните 46 години.

Идеята за 27 март идва от една относително малка европейска страна, с малко известна театрална биография – от финландеца Арви Кивимаа. И това не е случайно. Както не е случайно и нашето участие в приказката за този празник.

България не е и не можеше да бъде една от щастливите 6 страни, подписали Римския договор, чиято 50-годишнина чествахме само преди няколко дни. Но малка България е една от 8-те страни учредителки на първото международно театрално сдружение Societe Universelle du Theatre, основано в Париж още в далечната 1927 година. Което не само предшества и предпоставя днешния Международен театрален институт към ЮНЕСКО, а предполага най-важните му задачи и цели, включително и нуждата от споделени празници на “Солидарност и сътрудничество в името на прогреса”. Мечтите и на нашите актьори от онова време, актьорите от “Съзвездieto”, както ги нарича Масалитинов, мечтите им за “Единение в разнообразието и своеобразието на творчеството” естествено се вплетиха в основите на днешния Европейски съюз (в който и ние вече членуваме) и неговите принципи за пълноценно културно развитие на новото общество. Нищо чудно – политиките вървят, а творците летят, макар и само в мечтите си, макар и понякога да си чу-

В навечерието на 27 март – Международния ден на театъра, в театралната зала на НАТФИЗ “Кръстьо Сарафов” студенти от специалността “Актьорство за драматичен театър” към Педагогическия факултет бяха отличени с голямата награда от международното жури на Обединени холандски фондации и Фондация “Лале” за проект на годината “Нашенци за България”. Наградата бе връчена от английския актьор Бен Крос.

пят крилата.

Само след няколко месеца и ние – първият випуск на специалност “Актьорство за драматичен театър” в Пловдивския университет “Паисий Хилендарски”, ще полетим след своите мечти. Някои ще успеят, други може би ще променят посоката и пътя. Но днес, на този 27 март, пред прага на професионалната си кариера изпитваме необходимост да изкажем няколко думи на благодарност към тези, които своевременно оцениха възможностите и преимуществата на Пловдив да възпитава свои актьори в атмосферата на своите културни традиции и своя дух. Благодарим на ръководствата на Университета и Педагогическия факултет, пренебрегнали всички трудности и препятствия. Благодарим на този, който още ни се усмихва окуражително от портрета си на стената и сякаш ни пита: Разбрахте ли какво е театърът? Научихте ли се да действате? Другото име на театъра е действие. А да действаш значи да вярваш. Както аз вярвам в бъдещето на актьорската специалност в Пловдивския университет.

Честит 27 март!

РЕДКИТЕ РАСТЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ:

Проф. д-р Стефан СТАНЕВ

Преди трийсетина години имах възможност да посетя Будапещенския естественоисторически музей и да разгледам оригинални хербарийни образци от български растения, на чиито етикети е написано: “Румелия, Филипопол”, “над гр. Калофер” (Калофер), “Карлова” (Карлово) и др. С вълнение четях тези имена на познати и близки места, по които преди 160 години са бродили събирачите на Имре Фривалдски, а 30 години след тях е минал и Виктор Янка. В музея ми показаха и писмата до Фривалдски от пратениците му на Балканите, писани на плътна, пожълтяла от времето хартия и запечатани с червен восък. Между тях бяха и писмата на Карл Хинке от Пловдив, в които той с неравен готически немски описва природата на посетените места и живота в пъстрия Филипопол. В края на писмата под подписа на Хинке стои неизменно и подписът на К. Манолеску – малко кръстче, начертано от неуверената ръка на неграмотния, но предан на Фривалдски младеж.

Оригиналните хербарийни образци и писмата, по които Фривалдски е публикувал бележки за експедициите си, ми помогнаха да си изясня един въпрос, който тогава живо ме интересуваше – къде за пръв път е била намерена прочутата родопска хаберлеа (*Haberlea rhodopensis*), или силивряк, както я наричат на някои места в страната.

Макар за това растение да се споменаваше в десетки статии и “флори”, мненията на ботаниците за класическото му находище оставаха неясни и противоречиви. Лично Фривалдски през 1835 г., когато съобщил хаберлеата като нов род и вид за науката, за находището ѝ съвсем ясно е отбелязал: “Румелия, планината Родопи”. Учудващо беше защо тогава много ботаници след него посочваха растението не за Родопите, а за Стара

планина над Калофер? Кое им е дало основание да не се доверяват на Фривалдски и кои нови сведения са приемали за достоверни?

Да се отговори на тези въпроси сега, след толкова време, не беше лесна работа. Трябваше да се правят справки в книги, статии и съобщения, писани преди 100-150 години, да се “върви” от автор към автор в обратен ред, да се преглеждат хербарийни материали... Но след като всичко

та последователно.

Пратениците на Фривалдски – К. Хинке и К. Манолеску, пристигнали в Пловдив в ранната пролет на 1834 г. и останали в града до края на годината. Освен по тепетата те събирали растения и по други места наоколо, също и из Родопите. Тук през юни, някъде из сенчестите скалисти долове над Асеновград, те попаднали на хаберлеата. Когато Фривалдски получил материалите, след известни съмнения и колебания стигнал до убеждението, че се отнася до

за това в статиите си. Прегледат ли се всички те, сравнят ли се маршрутите на пратениците му по години и месеци, не може да става и дума за някаква грешка или неточност в данните му. Ето само един твърде показателен цитат: “Най-интересните резултати се получиха от планинската верига между Родопите и Станимака (Асеновград – б.м.), която е отдалечена от Филипопол на 4-6 часа път. Тук между другите редки и нови видове бе намерен и този вид растение, което аз през 1835 г. нарекох *Haberlea rhodopensis*.”

През следващата година К. Хинке и К. Манолеску се прехвърлили от Пловдив в подножието на Стара планина при Карлово. В околностите на близкия Калофер те намерили същото растение и когато Фривалдски получил новите материали от него, статиите му с описанието на хаберлеа родопензис вече били излезли в унгарско и немско природонаучно списание. И тъй като навремето той публикувал само списъци на новите за науката или непознати за Тракия и Румелия растения, за него хаберлеата от Стара планина в този смисъл вече не представлявала особен интерес. В хербария му обаче останали екземпляри и от двете находища със съответни етикети, които можах лично да видя в Будапещенския музей. На едни от тях е написано: “Румелия, Родопи”, а на други “Над гр. Калофер”.

Като се има предвид това, както и фактът, че Фривалдски е продавал дубликати от материалите си на специалисти от други страни, става ясно защо десетина години по-късно големият немски ботаник Аугуст Гризебах в своята книга “*Spicilegium Florae Rumelicae et Bithynicae*” (“Сборник на флората на Румелия и Битиния”) писал за находището на интересния вид на Фривалдски следното: “В планината Родопи, над гр. Калофер” (!). Очевидно Гри-

Емерих (Имре) Фривалдски (6.II.1799 – 20.X.1870)

Роден в селището Бачко край Колозач (Унгария). Още през ученическите си години се запознава с известния лекар натуралист Й. Садлей и с големия унгарски ботаник П. Китайбел, които оказват решаващо влияние върху целия му по-нататъшен живот.

През 1822 г. завършва медицина, но не практикува лекарската си професия, а постъпва на работа в естественоисторическия отдел на Будапещенския народен музей и се заема с проучването на унгарската флора и фауна. През 1851 г. напуска музея и се отдава на частни природонаучни изследвания.

От 1833 до 1870 г. Фривалдски организира 7 природонаучни експедиции на Балканите, от които първата (1833) и по-голямата част от втората (1834-1837) са по нашите земи. Въз основа на събраните материали публикува няколко статии, съдържащи описанието на десетки нови за науката растения и животни, които са най-съществените приноси за опознаването на българската природа през първата половина на XIX век.

това е вече сторено, може с положителност да се каже, че хаберлеата е била намерена за пръв път действително в Родопите, между Асеновград и Бачково, и че Фривалдски я е описал и съобщил по материали, произхождащи именно оттук. В Стара планина растението е било открито една година по-късно и авторите, които са посочвали това находище за класическо, не са били достатъчно добре осведомени и са допускали грешка. Впрочем нека проследим събития-

нов род и вид растение, което в чест на своя учител, ботаника Карл Хаберле, и планината Родопи нарекъл с името *Haberlea rhodopensis*. Макар че най-забележителните качества на хаберлеата (реликвната ѝ природа, ендемичното ѝ разпространение на Балканите и продължителната ѝ анабиотична¹ сухоустойчивост) станали известни доста по-късно, още тогава Фривалдски я смятал за едно от своите най-големи ботанически открития и често споменавал

ПРОЧУТАТА РОДОПСКА ХАБЕРЛЕА

зебах логично комбинирал данните от етикетите на получения хербариен лист (“над гр. Калофер”), не допускайки, че става дума за две различни находища. Големият му авторитет накара учените след него безкритично да приемат указанията му за местонахождението на растението и да го повтарят в своите книги и статии. Когато по-късно се изяснило, че Калофер и Карлово не са в полите на Родопите, а в Стара планина, ботаниците се коригирали и започнали да се появяват цитати от рода на “Стара планина, гр. Калофер” или “Тракия, планината Балкан (някога Родопи)”(!). А след като и В. Янка през 1871 г. намерил растението край Карлово и Калофер, всичко изглеждало сякаш съвсем ясно: Родопите не само че не са класическото находище на хаберлеа родопензис, но и че тя се среща единствено в Стара планина. В Родопите била “открита” от чешкия професор Й. Веленовски, който по този повод дори отбелязал, че ако дотогава името “родопензис” е можело да се смята за грешно, то с новото находище на растението грешката е поправена. После хаберлеата била намерена от ботаниците Й. Келерер, К. Рехингер и Б. Китанов на няколко места в Гърция (планините Боздаг, Кушница и в Родопите при гр. Ксанти), а през пролетта на 1972 г. аз имах щастливия шанс да я намеря и в Източна Средна гора, над с. Домлян, Пловдивско.

Такава е историята на родопската хаберлеа. А сега да разкажа накратко за нейната забележителна анабиотична сухоустойчивост и реликтно-ендемична природа, които много повече са вълнували ботаниците.

През 1928 г. П. Чернявски публикувал в списанието на Руското ботаническо дружество статията “Анабиоз *Ramondia nathaliae* Panč. et Petr”, в която съобщава следния удивителен факт: при изследванията му върху биологията на растението наталиева рамонда (*Ramondia nathaliae*), разпространено в Южна Сърбия, Македония и Северна Гърция, се установило, че ня-

кои екземпляри, изсушени и престояли в хербарий 18 месеца, след засаждане и овлажняване отново се развивали нормално. Известно било, че много водорасли, лишей и мъхове притежават подобна способност, но при цветните растения това бил вторият съобщаван случай в литературата.

Като се знае родството на рамондата с хаберлеата (и двете са от едно семейство – Gesneriaceae) и близките им морфологични и екологични особености, логично е било да се допусне, че и хаберлеата може да има същата способност. Експериментално това било потвърдено преди около 50 години от българския ботаник Иван Ганчев. Резултатите от неговите изследвания надминали всички очаквания – екземпляри, престояли 31 (!)

месеца в хербарий, не загубвали своята жизненост и способност да продължат развитието си! Когато този нов “рекорд” станал известен на научния свят, от много ботанически градини започнали да идват писма с молби да им се изпратят от това чудно растение. И вместо семена, както е прието в такива случаи, от София те получавали... хербаризирани листни розетки, които след

посаждане и поливане оживявали.

Биологическият смисъл на анабиозата, наблюдавана при рамондата² и хаберлеата, е преживяване на физическата и физиологичската суша, т.е. на продължителните летни засушавания и зимните студове, когато поради ниските температури наличната вода в почвата е практически неизползваема от растенията. Ако се разгледа въпросът от еволюционна гледна точка, той трябва да се свърже с древния произход на тези видове. През терциера при условията на топъл и влажен климат рамондата, хаберлеата и други представители от сем. Геснериеви вероятно са били широко разпространени в Европа и Азия. С настъпване на кватернерните заледявания много видове загинали, други, каквито са тези две растения, силно разпокъсали и стеснили ареалите си, запазвайки се само на отделни места, където микроклиматичните условия показват сходство с терциерния климат (закътани сенчес-

ти скалисти склонове, влажни дълбоки долове и други подобни). В борбата за съществуване при новите условия рамондата и хаберлеата си изработили специфични физиологични приспособления (изпадане през най-неблагоприятните периоди в анабиоза), благодарение на които те продължават да живеят и сега. Колкото се отнася до твърдението, че хаберлеата, рамондата и другите европейски представители на сем. Геснериеви³ са терциерни реликти, показателни за това са преди всичко тяхната систематична изолация сред останалите растения на европейската флора и родствените им връзки с близки видове и родове, разпространени в тропическите и субтропическите части на Азия. Анатомичното устройство на хаберлеата с ясно подчертана хигроморфност също говори за видообразуване при условия на влажен и мек климат, какъвто е бил свойствен на земите на Европа, Азия и Северна Америка през терциера.

*

Навярно някои читатели, които не познават родопската хаберлеа (силивряка), ще пожелаят да видят това забележително растение. Не е необходимо за тази цел да предприемате далечни екскурзии в Родопите или в Стара планина. Достатъчно е да минете по шосето от Асеновград до Бачковския манастир и да се вгледате във влажните сенчести скали покрай р. Чая или из близките дерета. Много от тях са покрити с тъмнозелените туфи на хаберлеата, която от края на април докъм края на май цъфти с нежните си бледорозови до тъмнолилави фуневидни цветчета. Спрете ли да им се полюбувате, спомнете си още веднъж, че стоите пред уникално природно творение, пред едно от най-древните и най-редки растения във флората на Европа, запазило се до наши дни единствено на няколко места в планините на Балканите.

¹ Анабиозата е състояние, при което интензивността на жизнените функции намалява до краен минимум и съответният организъм външно се намира в състояние на мнима смърт.

² Освен *R. nathaliae* на Балканския полуостров, включително и в България, се среща и видът *R. serbika*.

³ Всичко 5 вида от 3 рода. От тях само един вид – *Ramonda myconi* расте извън пределите на Балканския полуостров.

ПЛОВДИВСКИЯТ УНИВЕРСИТЕТ ИМА ГОТОВНОСТ ДА РАЗКРИЕ ЧЕТИРИ НОВИ СПЕЦИАЛНОСТИ - ОЧАКВА СЕ РЕШЕНИЕТО НА МИНИСТЕРСТВОТО

В Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" започна кандидатстудентската кампания за учебната 2007/2008 година. Предварителни изпити ще има по осем предмета. За първи път по време на предварителните изпити ще има и проверка на говорните и комуникативните способности на кандидатите в Педагогическия факултет. Крайният срок за подаване на

лийски език, химия, математика и информатика. На предварителните изпити могат да се явят всички желаещи, а получените оценки са абсолютно равностойни на тези от редовната кандидатстудентска кампания.

Академичното ръководство е предложило на Министерството на образованието и науката в Пловдивския университет да бъдат разкрити

документите е 23 май.

Първият изпит е насрочен на 2 юни и е по биология. Останалите изпити ще се проведат от 3 до 8 юни в следната последователност – български език, история на България, българска литература, анг-

четири нови бакалавърски специалности – "Информационна физика и комуникации", "Социални дейности", "Изобразително изкуство", "Джаз и поп изпълнителско изкуство". Очаква се одобрението на МОН.

КОНКУРС ЗА ПРЕВОД

В Международната година на руския език – 2007 – Катедра Руска филология на Филологическия факултет на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски", под егидата на Посолството на Руската Федерация в България, обявява конкурс по превод от руски език на съвременен художествен прозаически и / или лирически текстове. Участници могат да бъдат всички млади хора между 17 и 25 години, изучаващи руски език. Желаещите да се проявят в конкурса могат да потърсят материалите за превод, като оставят данни за себе си, в кабинет № 1 в катедрата по руска филология. Краен срок за предаване на преводите е 15 май 2007. Най-добрите преводни постижения ще бъдат наградени.

СТУДЕНТСКИ ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС

Вестник "Пловдивски университет" обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;

ПРОЗА – до три разказа.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди.

В конкурса могат да участват всички студенти от Пловдивския университет "Паисий Хилендарски", които не са по-възрастни от 35 години. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курса, както и домашен телефон, ако желаете).

Крайният срок за получаване на творбите е 27 април 2007 година на адрес: Пловдив, 4000, ул. "Цар Асен" №24, в. "Пловдивски университет" или направо в редакцията (първата барака в южния двор на ректората) всеки работен ден от 10.00 до 14.00 часа. Отчитането на резултатите ще бъде около 24 май 2007 година.

Наградените и някои непремирани творби, направили добро впечатление на журито, ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

Светла ПАВЛОВА *

* * *

КАКВО МИ ДАДЕ ТИ?

Вместо пълни мигове -
празни минути...
Заклучи сърцето ми за други,
без да си го отключвал.
Разбих се в скалите,
преди да съм полетяла.
Болят ме раните от изгоряло,
а няма огън.
Дълбоки следи от нещо,
което даже не е преминало.

* * *

Накарай ме да открия в себе си
неподозирани вселени,
да усетя говора
на океана.
Обещавам ти в замяна
да намериш
четирилистна детелина -
моето лице
между двете
твои
длани.

КАРМИЧЕН ВЪЗЕЛ

Нямам те - а все към тебе тичам.
Любовта ни е обречена -
кармичен възел
от минали животи.
Не го развързахме.
И в другия живот ще те обичам!

*Авторката е получила Поощрителна награда в литературния конкурс на вестника.

ХУМОРИИ

Сашко Павлов

*

Предлагам промяна в начина на провеждане на президентските избори. Първо да се казват президентски Избири. Второ, всеки кандидат-президент да си избере една марка бира. След това се провеждат истинските избири – всеки гласоподавател си избира бирата (и си я пие, безплатно). Пуска си съответния брой капачки (или етикети) в избирателната урна (може и с разделно събиране – в една урна – капачки, в друга – етикети, да сме в тон с Европата. След преброяването да се предадат за вторични суровини и пак малко парици да се спестят), после се преброяват. И която бира спечели най-голям брой любители, определя президента. Хем всенародни празненства, Октобер Бирфеста в Германия ще бледнее, хем президент ще си избираме. И поевтинко ще излезе – рекламите на бирите ще се появяват с лицата на съответните кандидати и бирените компании ще си ги поемат, а за 10 – 15 милиона лв. (колкото смятам, че ще струва кампанията минимум) на всеки гласоподавател се падат по 5 -6 бири.

Ей, друго си е бизнес мисленето.

Ще се премахне и гадната наредба в деня преди избирите да не се продава бира и друг алкохол. Ще бъде заменена от Биредба № 5 (не повече от 5 бири на биропиеща глава от населението, но и не по-малко).

По-нататък може да се премине и към бирламентарни избири за избиране на бирламент. Всеки ще гласува съгласно своите биртийно-политически пристрастия. И ще настатат едни всенародни биршества...

Пък и по-обективни ще бъдат резултатите, защото казано е: По Бирата ще ги познаете.

*

Разрастваме се. И в Китай вече има област Добруджа. Добру-Джа и викат. И фасул отглеждат. Днес бабата си купила добруджански фасул (поне така пише с големите букви), а с малки буквички отзад

пише: внос от Китай. На фирмата Izzy (ако не ми вярвате, да проверите). Очаква се в Китай да открият и нова област – Сми Лян.

Гледайте малките буквички, кой знае какви нови открития ни очакват.

*

Забелязали ли сте колко обичат българите да използват глагола вдигам? Вдигат ни цените на всичко, вдигат данъците, таксите, тока, парното, вдигат ни кръвното, вдигаме шум, врява, олелия, вдигаме гири, но не се вдигаме на крак, после вдигаме ръце от всичко и накрая май ще вземем да си вдигнем гълъбите и да отпрашим из Европата. Да видим на кой ще го вдигат тогава.

Българинът обаче обича и да сваля – мацки.

В личен план какво мога да

кажа: Вдигам го (все още).

Еей, тва мръсно подсъзнание бее. Вдигам го настроението, разбира се.

*

Платон и той бил българин. Отишъл къмто гръцко да дири по-добър живот, поизучил се, и понеже бил умен, прочул се, дори си открил собствена школа. Философска.

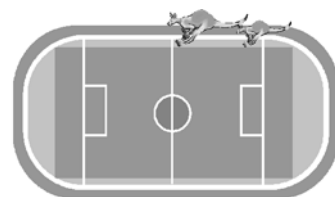
Но, тъй като в онези времена още не били открили гинкго-билобата, Платон бил много разсеян, както подобава на един истински професор.

Постоянно забравял разни неща и питал на развален български: А каде ми я туниката, а каде ми я книгата, аа, каде ми я тва, а каде ми я онова. Затова учениците му започнали да наричат школата А каде ми я. После се оказало по-лесно да го пишат слято. Академия.

И ний сме дали нещо на

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЪЛЪСКАНИЦИ

1. Майката и малкото кенгурче Скокльо скачат около стадион с обиколка 330 м. Всяка секунда малкото прави 1 скок от 2 м, а майката – от 5 м. Тръгват от едно и също място в едно направление. След 25 секунди Скокльо се уморява и спира да почине, докато майката продължава да скача. След колко време тя ще настигне отзад своето бебе?

а) 15 с. б) 24 с. в) 51 с. г) 66 с. д) 76 с.

2. Срещуположните страни на всеки зар имат обща сума 7. Един зар се търкаля по посочения път. В точката на тръгване S отгоре е числото 3. Кое число ще бъде отгоре в крайната точка F.

а) 2, б) 3, в) 4, г) 5, д) 6.

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. **Ято гълъби.** На дървото са кацнали 5 гълъба, а на земята – 3 гълъба.

2. **Задача от Древния Рим.** Синът ще получи 2000 динара, майката – 1000 динара, а дъщерята – 500 динара.

Подготвил:

доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

света, ей!

*

Тия дни се замислих за франкофонията. Кой ли пък ги измисля тия думи? Франкофон, като телефон, грамофон, магнетофон, касетофон - франкозвук. Може би трябва да се поучат от великия френски писател Габриел Шевалие, който в хрониките си за селцето Клошмерл ан Божоле описва как по повод построяването на селския писоар жителите се разделят на две фракции, за и против, уринофили и уринофоби съответно. Та франкофили ми звучи къде по-добре от франкофони. Освен това, като се има предвид, че французите са Гали, и се направят респективните субституции (кви сложни думи моем употребявам, а? Требеасъммноо хинти-лигентен), ще се получи галофони, или, за по-кратко, галфони.

*

За обществените кенефи и мъжете.

Аз, като видя да пише „Мъже“, като вляза, и се чувствам мъж. То къде ли другаде да се чуваш мъж? В къщи кокошка кудкуда, петелът не пее, ами кукурига, докато съвсем не изкукурига. На работа си едно асексуално говедо, щото народната поговорка казва там където си вадеш хляба да не си

вадиш оная работа, и то къде му остава на човек да се почувства мъж? А? А в обществената кенеф хем си вадеш оная работа, хем се чуваш мъж. По дефиниция.

*

Да живеят комшиятското съседство! И обединения съединителен европейски съюз. Дето влязохме. И много сме вътре!

Срещнали се един ден Европейският Съюз и Обединена Европа. Погледали се, погледали се, ми приличат си като две капки вода, като еднотайни близнаци си приличат. А те наистина били близнаци, само че ги разделили при раждането и живеели при разделените си родители (политик и журналистка).

По-нататък продължава като по Ерих Кестнер, ако сте чували за него (Двойната Лотхен се казва произведението). Макар че, както е казал поетът:

Кой не знай Ериха Кестнер,
Кой не е чувал за него?

Ми май вече никой (поне в България). Четящи почти не останаха. Виж, за Азис всички са чували.

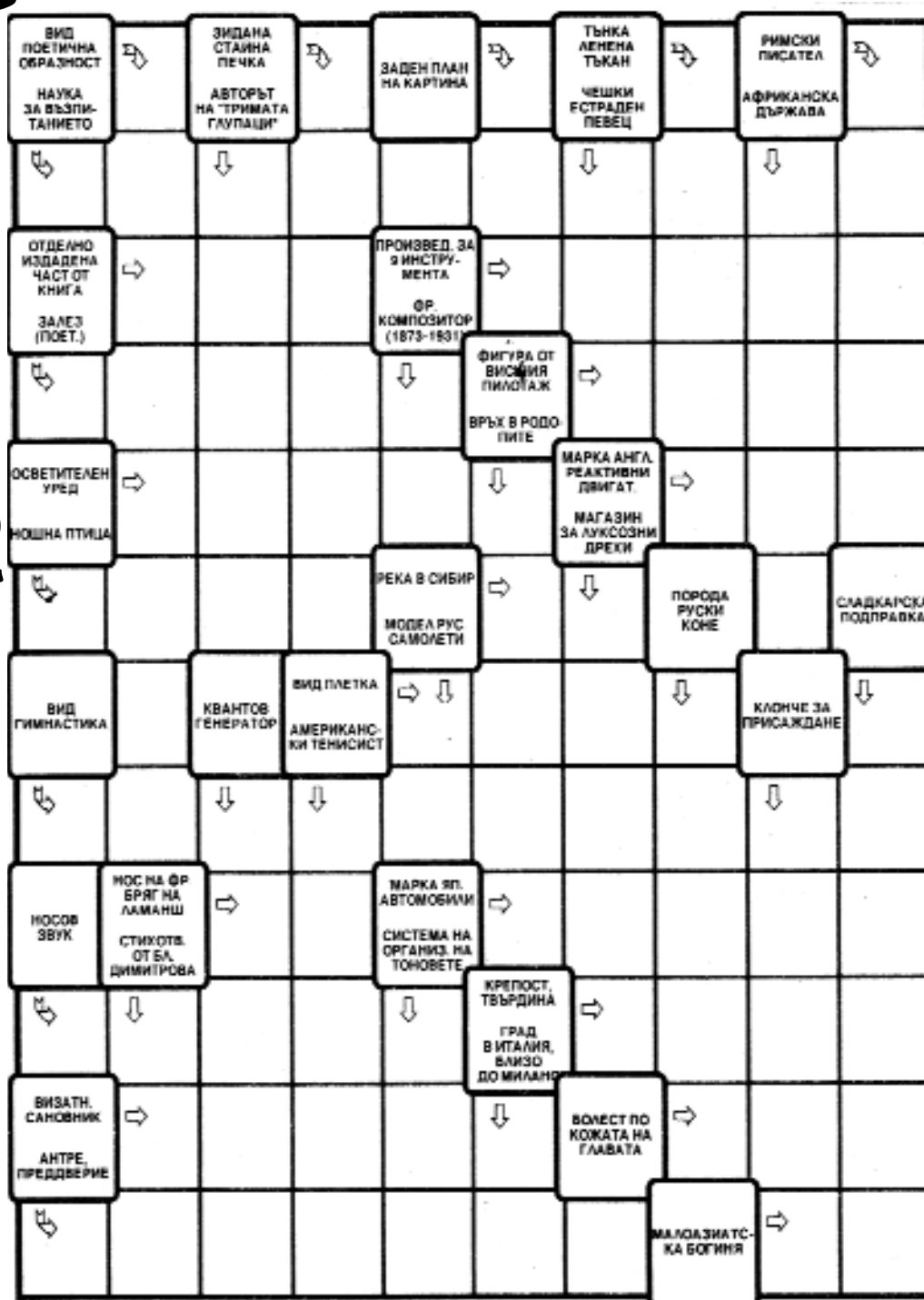
Тук му е мястото да споменем двойната редупликативна кучешка псувня:

Баф мааму, баф!

КРЪСТОСЛОВИЦА

КРЪСТОСЛОВИЦА

КРЪСТОСЛОВИЦА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

ТИЛЪО ТИЛЕВ главен редактор, доц. д-р Владимир ЯНЕВ, доц. д-р ЖОРЖЕТА ЧОЛАКОВА,
СТЕФАН СТОЯНОВ фотограф, гл. ас. ЕВЕЛИНА ДАСКАЛОВА, гл. ас. д-р ИВАН ПОПОВ, доц. д-р ЛЮБА ПОПОВА,
гл. ас. ОГНЯН КОЙЧЕВ, доц. д-р СНЕЖАНА МАГАЕВА

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“ №24, тел.: 261 477

ПРИЕМНО ВРЕМЕ: всеки ден от 10.00 до 14.00 часа

ВЕСТНИКА МОЖЕ ДА НАМЕРИТЕ В ИНТЕРНЕТ НА АДРЕС: www.pu.uni-plovdiv.bg:8080/, www.fmi-plovdiv.org

Електронният вариант се прави от СТЕФАН ДЖУКЕЛОВ

Текстове и мнения изпращайте на e-mail: vestnik@pu.acad.bg; vestnik_pu@abv.bg